
Katehetski Institut Salezijanskog Sveučilišta u Rimu

Dvadeset pet godina djelovanja
u službi kateheze

Školskom godinom 1978—79. zaključuje se dvadeset pet godina poučavanja i znanstvenog istraživanja Katehetskog Instituta pri Salezijanskom Sveučilištu u Rimu. Taj čin, motiv veselja i razlog razmišljanja, pozvao bi na stvaranje bilance, vrednovanja inicijativa, poboljšanje programa ... Nekoliko stranica koje nam revija stavlja na raspolaganje dovoljne su samo da bi se spomenule neke inicijative i određenije smjernice povijesti ovog Učilišta.

---

1. Etape rasta

a) Turinsko razdoblje

Rađanje Katehetskog Instituta nije bilo popraćeno bukom. Da bi promicao prije svega kršćanski i katehetski odgoj, don Petar Ricaldone, Vrhovni poglavar Salezijanaca, neposredno nakon službenog priznavanja Papinskog Salezijanskog Ateneja (3. svibnja 1940.),

htio je stvoriti Viši Pedagoški Institut,¹ kojem bi priključio »Katehetsku specijalnu školu«.² Ipak su prošle mnoge godine, žigosane ratom, manjkom personala i skućenošću sredstava, prije nego se postigla artikulacija katehetske specijalizacije.

Kalendarium Lectionum iz godine 1953—54. govori o Teološkom i Katehetskom Institutu za odgoj, ali u njemu još uvijek nije ocrtan nikakav program za katehetsku specijalizaciju u dotičnom razdoblju.³

Školsku godinu 1954—55. smatramo godinom skromnog rađanja Katehetskog Instituta (a da se ne spominje »Teologija odgoja«) i po prvi je puta naznačen program specijalizacije u katehetcima. Program je bio još uvijek jako skroman: teologija odgoja (Gianola); katehetika I (Csonka); katehetika

II (Pace); povijest katehetike (Csonka); psihologija religije (Lorenzini)...

Nakon što su sprovedene neke omanje izmjene u programima specijalizacije, 2. srpnja 1956., Sveta Kongregacija za Sjemeništa i Sveučilišta daje Višem Pedagoškom Institutu vlast podijeljivanja akademskih titula. Statutima je službeno potvrđena katehetska specijalizacija.⁴ Dvogodište katehetske specijalizacije (nakon dvogodišta općih materija) predviđa sljedeće predmete: katehetska metodologija; monografske kvestije katehetske metodologije; sinteza katoličke nauke za katehetsko izobražavanje; psihologija religije; sociologija religije; posebne kvestije pastoralna mladih; povijest kateheze; biblijska i liturgijska kateheza, itd.

Uz akademski kurikulum bilo je predviđeno i dvogodište za diplomu (usp. Stat. III, 2). Godine 1958. Katehetski Institut traži veću organizaciju i autonomiju kao Institut za znanstvena istraživanja unutar Višeg Pedagoškog Instituta, predstavlja najmanje četiri katedre i htio bi se zvati Višim Katehetskim Institutom.⁵

b) Djelatnost u deceniji 1959—69.

Seoba iz Turina u Rim (Via Marsala 42) uvjetovala je da je Katehetski Institut započeo, god. 1959., djelatnost znanstvenog istraživanja i eksperimentiranja što ga karakterizira i danas. Na početku se radilo o stvaranju i eksperimentiranju radnih skeda za vrednovanje unutar vjerske pouke. Iz ovih prvih znanstvenih istraživanja i eksperimentiranja rodit će se široka gama vjerskih tekstova (među najraširenijim u Italiji), iskustvenih istraživa-

1) Don Ricaldone govori o tome s kard. Ruffini, tajnikom Kongregacije za Sjemeništa i Studije, god. 1940, i navješta njegovo osnivanje u *ATTI DEL CONSIGLIO SUPERIORE*, br. 106, 25. kolovoza 1941. str. 1942, dodavši: »Izgleda mi suvišnim govoriti o tome da će Katehetika imati u programu Pedagoškog Instituta i u Formacijskim kućama, apsolutnu prednost«. Izbor da se katehetika ucijepi u Institut kršćanske i salezijanske pedagogije, ni po čemu nije slučajna, nego izražava specifičnu prisutnost salezijanaca na tome području. Poznat je osobni intervent sv. Ivana Boska koncem Prvog Sabora Salezijanske družbe obzirom na izradbu traktata svetog govorničtva za salezijanske studente teologije: »Trebalo, reče don Bosko, da se ovaj traktat ne odnosi samo na propovjedništvo, nego također bude u svrhu odgoja mladića. Tu će trebati utjeloviti naš sistem preventivnog odgoja« (*MEMORIE BIOGRAFICHE*, vol. 13, Turin 1932, str. 292).

2) Iz *KALENDARIUMA 1941—1942*: »Institutum et seminarium Paedagogiae cum peculiari schola catechetica«.

3) Programi katehetske specijalizacije koji su bili ponudeni u školskoj godini 1953—54, publicirani su u knjižici: *ISTITUTO SUPERIORE DI PEDAGOGIA, Programmi dei corsi e delle specializzazioni*, ss. 16 i 23. Također u »Orientamenti pedagogici«, 1 (1954), ss. 92—95. Imajmo u vidu da u ovo vrijeme termin »Institut« ekvivalentan je terminu »Škola« (school) ili »Centar« i odnosi se prije svega na program specijalizacije. Usp. *INSEGNAMENTO UNIVERSITARIO DELLE SCIENZE PEDAGOGICHE*, u »Orientamenti pedagogici«, 1 (1954), str. 91.

4) Druge specijalizacije koje su ustanovljene mnogo prije, bile su: pedagoška metodologija, didaktika, povijest pedagogije, psihologija, sociologija.

5) »Circolare dell'Institut Superiore di Pedagogia«, str. 28. 10. 01. 1958.

nja obzirom na poučavanje vjere u školama, priručnici za katehezu. Publikaciju bilo kojeg teksta prethode godine primjenjivanja i vrednovanja po znanstvenim kriterijima.

Period 1959—1965. znači za Katehetski Institut kao razdoblje obnove i pojačavanja profesorskog kadra. Uz L. Csonku (1953.) i G. C. Negri (1956.), dolazi G. Groppo (Teologija odgoja, 1959.; povijest kateheze, 1961); E. Alberich (katehetska doktrinalna sinteza; liturgijska kateheza, 1964.); R. Giannatelli (katehetska metodologija; objektivne probe i eksperimentiranje, 1965.)⁶

Godine 1965. seli se na današnje mjesto (Piazza dell' Ateneo Salesiano 1). Ovom prilikom naglo se povećava broj studenata (skoro isključivo svećenici! — časne sestre i laici se ne upisuju, jer nemaju osnovnog teološkog studija kojeg zahtijeva Institut kao osnovicu za specijalizaciju). Naglašen je i internacionalni karakter Instituta i kurikuluma specijalizacije. Iste godine započinje se s ljetnim kursevima: Dvogodište specijalizacije u katehetskoj pedagogiji, koji će ostaviti očiti dojam katehetskim okvirima cijele Italije. Nakon reforme programa katehetske specijalizacije, god. 1964, slijedi posljednja revizija 1968—69, obzirom na promaknuće Višeg Pedagoškog Instituta u Fakultet odgojnih znanosti (FOZ).

c) Od 1969. do danas

Od ovoga momenta, objektivni i fizionomija Katehetskog Instituta, kao također i kurikulum specijalizacije u katehatici, u biti ostali su isti. Ovako ih karakterizira jedan dokument koji je upućen na Salezijansku Kongregaciju (11. studenog 1971.):

⁶ Mnogo kasnije dolaze drugi profesori: J. Gevaert (*Pastoralna antropologija, katehetske teme*, 1969); F. Lever (*Audiovizivi i kateheza*, 1974); C. Bissoli (*Biblijska kateheza*, 1975); C. Bucciarelli (*Kateheza mladih*, 1971).

»Katehetski Institut PAS-a djeluje u krugu Fakulteta odgojnih znanosti a karakterističan je obzirom na druge slične Institute po:

- posebnom davanju pažnje problemima odgoja i pastoralna mladih;
- davanjem širokog područja razvoju antropoloških znanosti;
- po specifičnom osposobljavanju za rad na području pozitivnog i znanstvenog istraživanja te eksperimentacije.

Institut priprema (...) profesore za katehaticu u Sjemeništima, Studentatima i za pastoralne kurseve; ravnatelje za Katehetske urede; eksperte i znanstvene istraživače na području katehetskog pastoralna«.

Program studija iz 1971. godine grupira različite materije za specijalizaciju oko četiri osnovne dimenzije: 1. teološka dimenzija (predpostavljajući filozofsko-teološki osnovni studij): teologija odgoja; pastoralna teologija; fundamentalna katehatica; dva kursa katehetskih tema; 2) antropološka dimenzija: pastoralna antropologija; dva kursa psihologije; psihologija religije; 3) metodološka dimenzija (uz zajedničke materije unutar FOZ-a): četiri kursa razvojne katehetske metodologije (mala djeca, osnovnoškolska djeca, adolescenti i mladi, odrasli); pastoral mladih; metoda promatranja i vrednovanja; katehetske zakonitosti i organizacije; orijentacije za odgoj zvanja; monografske kvestije katehetske metodologije; 4) povijesna dimenzija: dva kursa povijesti kateheze.

Narednih godina su uključene još neke materije: 1) audiovizivi i kateheza; 2) biblijska kateheza; 3) vjerska pedagogija nezbrinutih; 4) misionarska kateheza;

Godine 1973. uvodi se očitija distinkcija između Katehetskog Instituta sa svim aktivnostima koje su unutar njege (sveučilišna predavanja, znanstvena istraživanja, eksperimentiranja, publikacije, kursevi za formaciju klera, itd.) s jedne strane, i kurikuluma specijalizacije u katehatici koji ovisi direktno

o Fakultetu odgojnih znanosti. Uz profesore katehetike, grupu ravnatelja kurikuluma sačinjavaju još dvojica profesora iz FOZ-a. Koordinator ove grupe ne mora biti nužno Pročelnik Instituta.

Uz sve ostalo spomenimo i uvođenje (1975.) tzv. savjetnika ili »tutora« čija je dužnost pomoći studentu u stvaranju vlastitog programa i u rješavanju svih onih problema koji mogu proizaći iz stvaranja studijskog plana.

Da i ne govorimo o posljednjim manjim izmjenama unutar programa Instituta, moglo bi se zaključiti ovaj letimični pregled podvlačući da su zahtjevi akademskog kurikuluma visoki, da je sve veći broj studenata, onih koji pohađaju dvogodišnji stupanj za diplomu (uz kudikamo elastičniji program). Studenti koji pohađaju ovaj Institut u različitim njegovim usmjerenjima broje preko stotinu u akademskoj godini 1978—79.

---

2. ISTRAŽIVANJA I PUBLIKACIJE

Aktivnost i istraživanja Katehetskog Instituta objavljeni su u brojnim publikacijama. Ostajući vjerni odgojnoj salezijanskoj inspiraciji dobar dio njih usmjeren je formaciji radnika i odgojitelja u vjeri. Sve publikacije se mogu razlikovati po sljedećim odjelima:

1) Priručnici za katehetsku formaciju

Sve od početka se osjećala potreba za jednim priručnikom od šire upotrebe za katehetsku formaciju klera. Katehetski Institut je dao odgovarajuće prilog u djelu P. Braido (izd.) Educare. SOMARIO DI SCIENZE PEDAGOGICHE (PREGLED PEDAGOŠKIH ZNANOSTI), Torino, PAS, 1956, 661 str. U drugom izdanju (Roma, PAS,

1960) II svezak (478 str.) je čitav posvećen katehetcima a isto tako i II svezak trećeg izdanja (Zürich, PAS Verlag 1962. 597 str.). Nekoliko puta preštampani, ovi svesci su dali značajan doprinos katehetskoj formaciji sjemeništaraca i svećenika.

Godine 1968, nakon iskustva s prvih ljetnih godišta katehetske pedagogike, počela je izlaziti ambiciozna serija QUADERNI DI PEDAGOGIA CATECHISTICA (SVESCI KATEHETSKE PEDAGOGIJE) pod ravnanjem Instituta za katehetcu. Prvi svesci izlaze 1971. Od dvadeset programiranih svezaka do sada je izašlo 16, uključivši sve aspekte produbljene katehetske formacije. Mnogi svesci su već u trećem izdanju. Prevedeni su također i na španjolski. Radi se dakle o formacijskom priručniku koji je imao veliki utjecaj na katehetski mentalitet u Italiji.

2) Teorija i praksa vjeronaučne pouke u školama.

Nakon 1965, u periodu koji je sve više kontestirao vjeronaučnu pouku u školama, Katehetski Institut je promovirao brojna istraživanja eksperimentirajući u različitim situacijama naročito djelom prof. G. C. Milanese (RELIGIONE E LIBERAZIONE) (RELIGIJA I OSLOBOĐENJE), Torino, SEI, 1971.

U namjeri da unaprijedi produbljenu problematiku vjeronaučne pouke u školama, Katehetski Institut je objavio dva važna sveska: Škola i vjeronauk Svez. I; UNA RICERCHA INTERNAZIONALE (INTERNACIONALNO ISTRAŽIVANJE): situacije, problemi i perspektive, Torino, LDC, 1971, 511 str. svez. II; SITUAZIONI E PROSPETTIVE IN ITALIA (SITUACIJE I PERSPEKTIVE U ITALIJI), Torino, LDC, 1973, 367 str.

Spomena je vrijedan svezak DIBATTITO SULL'INSEGNAMENTO DELLA RELIGIONE (RASPRAVA O VJERONAUKU) (Zürich, PAS verlag, 1972), koji je sakupio djela međunarodnog ko-

lokvija o tom problemu (Roma, nov. 1971.).

Nešto kasnije u okviru tekuće obnove objavljena su 2 sveska INSEGNARE LA RELIGIONE OGGI (PREDAVATI VJERONAUKE DANAS). Svez. I; NELLA SCUOLA ELEMENTARE (U OSNOVNOJ ŠKOLI); Svez. II: NELLA SCUOLA SECONDARIA (U OSMOGOVIŠNJOJ ŠKOLI), Torino, LDC, 1977, 223/272 str.

3) Tekstovi za katehezu i vjeronaučnu pouku

Institut je razvio široku aktivnost u izučavanju i stvaranju tekstova za katehezu i vjeronauk. Na vidjelo izbijaju tri komplementarne linije.

a) kerigmatička linija

Početak 1959. ostvaren je pripremni rad za providonosnu seriju kerigmatičkih tekstova. LA SCOPERTA DEL REGNO DI DIO (OTKRICE KRALJEVSTVA BOŽJEGA) (Torino, LDC, 1963—65) za predadolescente. (11—14 godine). Serija je upotrebljavana u školama i u župama. Popraćeni bogatim VODIČIMA (guide) s uputstvima za vjeroučitelje, ovi svesci su bili među najrasprostranjenijima u Italiji. Trenutno je u dubokom presagledavanju sadržaja LA SCOPERTA DEL REGNO DI DIO (Otkriće kraljevstva Božjega) (prof. Gianatelli; prof. Gianetto). U pripremi je također kerigmatsko-povijesni tekst s novom koncepcijom.

Ne treba zaboraviti ni seriju IL POPOLO DI DIO (Narod Božji), 5 svezaka, Torino LDC, 1967—70, s važnim VODIČIMA (guide didattiche), za osnovnu školu.

b) Biblijsko antropološka linija

Nakon tri godine eksperimentiranja s konačnom provjerom stručnjaka bila je objavljena serija tekstova biblijsko-antropoloških za predadolescente, pod naslovom PROGETTO UOMO (ostvarenje čovjeka) (Torino, LDC, 3 sves-

ka, 1974—76.) popraćeni sa GUIDE DIDATTICHE, (didaktička uputstva) za vjeroučitelje.

U istoj liniji za osnovnu školu objavljuje se 5 svezaka VIVA LA VITA (Živio život (V svezak će uskoro izaći). U ovom istom kontekstu zapažena je serija pomagala za katehezu mladih (posebno za grupne susrete) DOSSIER GIOVANI (Dosie mladi). Od njih je trenutno izašlo 25 jedinica.

c) Katekumenska linija

Već 1975. počelo se eksperimentirati s novom linijom katekumenskih kateheza orijentiranih pretežno za pripravnike na krizmu. 1978. izlazi PROFETI DI UNA SPERANZA NUOVA (Proroci nove nade) namjenjena katekumenskoj pripravi na sv. Potvrdu. (Torino, LDC, 1978, 2 svez. tekst i vodič).

Svi ovi svesci su načinjeni u suradnji sa stručnjacima Katehetskog salezijanskog centra u Torinu. Brojni susreti dogovora i susreti s eksperimentatorima omogućili su katehistima i vjeroučiteljima da se upoznaju pobliže s metodama i sa važnijim pojedinostima ovih priručnika.

d) Na kraju da spomenemo i RASSEGNA DELLE RIVISTE: tromjesečna revija (u offsetu) koja sakuplja »razasute priloge«, važne članke s katehetskom tematikom koji su objavljeni u najvažnijim katehetskim revijama koje izlaze u svijetu. Revija izlazi već jedanaestu godinu.

---

3. IZVAN SVEUČILIŠNI KURSEVI ZA KATEHETSKU FORMACIJU

Premda profesori posvećuju najveći dio vremena za istraživanja i pouke u okviru sveučilišne specijalizacije za katehetiku, sve od samog početka bilo

je inicijativa i izvan te sveučilišne zauzetosti.

Nakon prvog pedagoško-katehetskog kursa za kler (Pijemonta) koji je organiziran još 1956, Katehetski Institut je organizirao od 1965. pa sve do danas, ljetne kurseve za katehetsku pedagogiju a uvijek su trajali po mjesec dana i tako kroz dvije godine. Pohađalo ih je preko 1100 svećenika, redovnika, laika. Nakon prvih 10 godina, nastao je mali prekid a 1976. ponovo su nastavljeni s pojačanom stručnošću, orijentirani više na primjenu teoretskog znanja u praksi poučavanja.

Ovamo spadaju mnogi i zapaženi skupovi (do sada jedanaest). To su »skupovi eksperimentatora« i »susreti za posuvremenjenje« organizirani posebno zadnjih godina. (audiovizivi, biblijska katehetika, kateheza za odrasle, kateheza za krizmanike, iskustvena kateheza itd.).

Pored toga pojedini docenti su dali svoj doprinos u kursevima katehetskog posuvremenjenja koje su naročito često organizirali diecezanski katehetski uredi za kler.

---

4. SAVJETI I IZMJENA ISKUSTAVA

Među mnogobrojne aktivnosti Instituta za katehétiku spadaju razna savjetovanja i suradnja npr. u sastavljanju DOCUMENTO DI BASE (bazični tekst za talijansko područje), zatim za DIRETTORIO CATECHISTICO GENERALE, za nacionalni katehetski ured te talijanske nacionalne katekizme, pa suradnja s Kongregacijom za kler, za Sinodu 1977... Mnogo se surađuje s revijama ORIENTAMENTI PEDAGOGICI, CATECHESI, NOTE DI PASTORALE GIOVANILE i drugim.

Zapažena je aktivna prisutnost pri evropskoj ekipi za katehizaciju koju je sve do 1978. godine vodio prof. E. Alberich.

Organizirana su i tri susreta: talijansko-njemački u Bressanone-u 1973, 1975, 1978. za međusobnu informaciju i zajedničko produblјivanje nekih tema.

U razmjenu iskustava i dijalog mogu se ubrojiti i mnoga putovanja s brojnim studentima kao posjete drugim velikim katehetskim centrima: Nimega i Lumen vitae (Bruxelles) 1974; Madrid 1976; Pariz 1979.

Za bivše učenike, među njima su mnogi na važnim i odgovornim položajima, Institut organizira razne skupove a uređuje i godišnji vjesnik.

Dodatak

Plan studija za licencijat u katehétici — pastoralu mladih (100 credits u četiri godine — 75 credits u tri godine za one koji imaju osnovni teološki studij).

1. Zajedničke materije (kursevi 1—10 FOZ = 27 credits)
0. Metodologija znanstvenog rada (1c)
  1. Opća teorija odgoja (4c)
  3. Opća i dinamična psihologija (3c)
  4. Psihologija ljudskog razvoja (3c)
  - 5a. Uvod u povijest pedagogije (3c)
  6. Pedagoška metodologija (3c)
  - 7/8 Uvod u socio/političku dimenziju odgoja (4c)
  9. Uvod u metodologiju pozitivnog istraživanja (3c)
  10. Statistika 1 (3c)

2. Fundamentalne materije (31 credits)
- 2.1. Sljedeće materije:
40. Fundamentalna katehetika (3c)
41. Katehetska antropologija (3c)
- 2T f12. Fundamentalna pastoralna teologija (3c)
68. Psihologija religije (3c)
82. Sociologija religije (3c)
- 2.2. Dvije materije metodologije od sljedećih kurseva (sa preseminarom)
43. Predškolska i osnovnoškolska dob (2c)
44. Preadolescenti (3c)
45. Adolescenti i mladi (3c)
46. Odrasli (3c)
- 2.3. Jednu materiju povijesti kateheza izabrati između sljedećih:
52. Antička i srednjovjekovna (2c)
53. Moderna i suvremena (3c)
- 2.4. Jedan kurs katehetskih tema izabrati između:
50. Katehetske teme I: biblijska kateheza (2c)
51. Katehetske teme II: doktrinalne teme (3c)
42. Moderni humanizmi i kateheza (3c)
- 2.5. Jedan seminar između:
56. QM (biblijska kateheza) (3c)
57. QM (Poučavanje vjeronauka u školi) (3c)
58. QM (Programacija pasterala mladih) (3c)
59. QM (Kateheza odraslih) (3c)
2. Seminar teologija odgoja (3c)
- 2.6. Kurs teološkog produbljivanja (drugi ciklus) pri Teološkom fakultetu
3. Opcionalne materije (12 credits)
- 3.1. Neobjavljeni fundamentalni kursevi i seminari (usp. gore)
- 3.2. Opcionalni specifični kursevi iz katehetskog kurikulumu:
47. Vjerska pedagogija nezbrinutih (1c)
48. Komunikacije, mass media i katehetika (2c)
49. Metode promatranja i vrednovanja u katehatici (3c)
54. Katehetska organizacija (1c)
55. Misionarska kateheza (2c)
- 3.3. Materije FOZ-a, posebno: 14, 22a, b, 25, 62, 66, 73, 83, 88.
- 3.4. Pastoralne materije Teološkog fakulteta
4. Praktični tirocinij (4 + 2 credits)
5. Bakalaureat + Licentska teza.
6. Najmanje 25 teoloških kredita za one koji nemaju osnovni filozofsko-teološki studij što ne isključuje teološke materije uvrštene u program Katehetskog Instituta.